

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การบริหาร เป็นกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดกับบังเกิด การพัฒนาความรู้ การสร้างสรรค์ทางวิชาการ และการบริหารทางวิชาการ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติโดยส่วนรวม การปฏิบัติงานให้เกิดผลตามพันธกิจเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ อย่างมีคุณภาพเป็นระยะ จึงเป็นความรับผิดชอบที่สำคัญอย่างยิ่ง และยังเป็นความผูกพันในหน้าที่ของผู้บริหาร และทุกคนในองค์กร ซึ่งหน้าที่ทางการบริหาร (management function) หรือกระบวนการบริหาร (management process) เป็นสิ่งที่ระบุให้รู้ว่ากรอบของงานบริหารมีอะไร หรือผู้บริหารต้องทำหน้าที่อะไรในการบริหารงาน การจะเรียนรู้และเข้าใจเรื่องการบริหาร องค์กรมีแนวการเรียนรู้หลายแนวทาง แต่แนวทางการศึกษาหน้าที่ทางการบริหารเป็นขั้น พื้นฐานที่ทำให้เข้าใจได้ง่าย เพราะมีขั้นตอนที่เป็นเหตุเป็นผล และเป็นขั้นตอนตามลำดับ ก่อนหลังของการบริหารงาน การบริหารแบ่งออกเป็น 4 หน้าที่ด้วยกัน คือ 1) การวางแผน (planning) คือ กำหนดขึ้นมาล่วงหน้าว่าเป้าหมายเป็นอย่างไร และจะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้ บรรลุเป้าหมายนั้น หน้าที่ในการวางแผนจะต้องบรรลุผลงานที่ต้องการและหนทางที่จะทำให้ ได้ผลงานนั้น การวางแผนเป็นการตัดสินใจในปัจจุบันที่จะเลือกวิธีการกระทำเพื่อให้ได้ผลตาม ต้องการในอนาคต ส่วนปัจจัยที่จะทำให้ได้ตามเป้าหมายอย่างน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสถานการณ์ อันอาจเกิดขึ้นในอนาคต 2) การจัดองค์การ (organizing) คือ การจัดสรรทรัพยากรและการ เตรียมกิจกรรมที่จะมอบหมายให้คนหรือกลุ่มคนดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ การ จัดองค์การจึงเกี่ยวข้องกับการกำหนดกิจกรรมและทรัพยากรซึ่งเท่ากับเป็นการทำแผนให้ เกิดขึ้นจริงโดยการกำหนดงาน การมอบหมายงานให้คน และการสนับสนุนบุคคลเหล่านั้น ทางด้านทรัพยากรและเทคโนโลยี 3) การนำ (leading) คือ กระบวนการในการกระตุ้นส่งเสริม คนให้ทำงานเพื่อบรรลุตามแผนงานที่กำหนดไว้ การนำเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่ทำให้ คนทำงานร่วมกันจนสำเร็จผลตามเป้าหมายขององค์กร กระบวนการนำนี้จะสร้างคนให้เกิด ความผูกพันในงาน ส่งเสริมให้คนเต็มใจที่จะทำงานและกระตุ้นให้คนทุ่มเทและอุทิศตัวเองให้กับ งานจนได้ผลงานตามที่ต้องการ 4) การควบคุม (controlling) คือ กระบวนการในการตรวจสอบ ผลการปฏิบัติงาน เปรียบเทียบผลงานกับเป้าหมายหรือมาตรฐาน และแก้ไขให้ได้ตามเป้าหมาย การควบคุมนี้จะทำให้ผู้บริหารรับผิดชอบในการติดตามความก้าวหน้าในงาน กำกับดูแลการ ทำงานของผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนติดต่อสื่อสารกับผู้ปฏิบัติถึงผลการทำงานนั้น (เสนาะ ดิยาวีร์, 2543, หน้า 13)

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้แนวทางการดำรงชีวิต และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอดี พอเหมาะ โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และในขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การสร้างความสำเร็จในกิจการงานทุกอย่าง ทุกระดับ รวมทั้งความสำเร็จในชีวิตของแต่ละคนด้วยนั้น ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญประกอบกันถึงสามส่วน ส่วนที่หนึ่ง คือ ความรู้และความชำนาญทางวิชาการซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานหรือเป็นเครื่องมือปฏิบัติงานแท้ๆ ส่วนที่สอง คือความละเอียดถี่ถ้วน ความตั้งใจ และความอุตสาหพยายาม ซึ่งเป็นเครื่องช่วยให้ทำการได้ไม่ผิดพลาดบกพร่องและสำเร็จลุล่วงได้ตลอด ไม่ทิ้งขว้างละวางเสียกลางคัน ส่วนที่สามนั้น ได้แก่ สติระลึกรู้ตัว และปัญญา ความรู้ชัด หรือความเฉลียวฉลาดที่จะหยุดคิดพิจารณากิจที่จะทำ คำที่จะพูดทุกอย่าง ให้เป็นไปโดยถูกต้องเที่ยงตรงตามกระบวนการของเหตุผล ซึ่งจะช่วยให้ดำเนินชีวิต และการทำงานไปในทางเจริญ (สุนัย เศรษฐบุญสร้าง, 2550, หน้า 18)

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นพันธมิตรตามธรรมชาติกับการพัฒนาคน เพราะเศรษฐกิจพอเพียงกำหนดให้คนเป็นศูนย์กลาง โดยมีจุดเน้นอยู่ที่การมีชีวิตที่ดี มีใช้ความมั่งคั่ง มีเรื่องของความยั่งยืนเป็นความคิดแกนกลาง เข้าใจถึงความจำเป็นในความมั่นคงของคนและการเพิ่มขีดความสามารถให้คนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ อย่างไรก็ตามเศรษฐกิจพอเพียงนั้นไม่ใช่แค่พัฒนาคนเท่านั้น ทั้งนี้เพราะเศรษฐกิจพอเพียงยังมีประเด็นเพิ่มเติมอีกสองเรื่อง ประการแรกเศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นฐานและจิตวิญญาณมากกว่า โดยไม่อาจแยกออกจากกันได้ ประการที่สอง เศรษฐกิจพอเพียงได้เสนอแนวทางในการตัดสินใจเกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรเพื่อการพัฒนา ที่สามารถนำมาใช้ได้ทั้งในระดับองค์กร หรือ

หน่วยงาน หรือรัฐบาล ตลอดไปจนถึงปัจเจกบุคคล (สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ, 2550, หน้า 38)

ในปัจจุบันนี้ คุณภาพโดยทั่วไป ของครูลดต่ำลง ทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร ทั้งนี้มีสาเหตุหลายประการด้วยกันทั้งทางตรงและทางอ้อม สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งมากจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจและสังคมครูส่วนใหญ่ต้องดิ้นรนเพื่อฐานะทางเศรษฐกิจโดยหันเหความสนใจไปสู่การหารายได้พิเศษทางอื่น การดิ้นรนดังกล่าวนี้ ทำให้คุณภาพและความเอาใจใส่ในการสอนตามหน้าที่ลดหย่อนลง อุดมการณ์ในวิชาชีพเริ่มเสื่อม สังคมขาดความเชื่อถือในตัวครู ทำให้บทบาทและฐานะของครูในปัจจุบันตกต่ำมักถูกวิจารณ์ในด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพในการสอน และจริยธรรม อยู่เสมอ เพราะสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้ภาพพจน์ของครูในการเป็นปูชนียบุคคลลดน้อยลง ตามมาตรการหรือวิธีการต่างๆ ที่จะนำมาใช้เพื่อยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู ให้สูงขึ้น จะไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายได้ หากครูยังต้องประสบปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว ปัญหาการทำงาน สถานะที่ทำงาน และทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพครูอยู่ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของครูให้สูงขึ้นทั้งสิ้น (สมุทพร นุชนาถ, 2551, กรกฎาคม 26) จากการสำรวจพบว่าภาวะการเป็นหนี้สินเป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้ครูมีคุณภาพลดลง และมีครูจำนวนมากที่มีสภาพเป็นหนี้ โดยพบว่ามีข้าราชการครูประมาณ 60,000 คน ที่ต้องกู้เงินอยู่เป็นประจำในวงเงินรวมทั้งสิ้นประมาณ 300 ล้านบาท (สำนักกองทุนส่งเสริมครูและองค์การวิชาชีพครู สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ, 2540, หน้า 85) เพราะครูมีภาระความจำเป็นที่ต้องใช้เงินคือ ค่าใช้จ่ายในครอบครัว ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาปฏิบัติราชการ การเข้ารับการอบรมสัมมนา การทำวิทยฐานะเพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาว่าการที่จะเข้าสู่การปฏิรูปที่แท้จริงและได้ผลดีนั้น จำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้มีคุณภาพดีเสียก่อน จึงทำให้ครูมีหนี้สินจากหลายแห่ง ทั้งนี้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูหนี้กับธนาคารอื่นๆ และหนี้จากภายนอก

จากรายงานธนาคารออมสินจังหวัดสระบุรี โครงการพัฒนาชีวิตครูพบว่า มีจำนวนครูกู้เงินโครงการทั้งสิ้น 4,051 คน เป็นจำนวนเงิน 1,111,515,107.32 บาท ซึ่งแยกเป็นประเภทโครงการพัฒนาชีวิตครู 1,052 คน เป็นจำนวนเงิน 541,937,026.02 บาท โครงการพัฒนาชีวิตครูด้วยการช่วยเพื่อนครู (ชพค.) จำนวน 1,792 คน เป็นจำนวนเงิน 343,833,361.74 บาท โครงการพัฒนาชีวิตครูด้วยการช่วยเพื่อนและคู่สมรสครู (ชพส.) จำนวน 497 คน เป็นจำนวนเงิน 82,215,643.36 บาท โครงการพัฒนาชีวิตครูด้วยวิทยฐานะ จำนวน 710 คน เป็นจำนวนเงิน 143,529,076.20 บาท (สุวิมล งามเนตร, 2551, พฤศจิกายน 18) นอกจากนี้จากรายงานสหกรณ์ออมทรัพย์ครูจังหวัดสระบุรี พบว่า มีครูเป็นสมาชิกสหกรณ์ทั้งสิ้น 4,627 คน กู้เงินสหกรณ์จำนวน 4,256 คน เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 1,982,000,000 บาท (จิรวรรณ เงินกร, 2551, พฤศจิกายน 18)

จากภาวะการเป็นหนี้สินของครูจังหวัดสระบุรี ซึ่งมีจำนวนมาก ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี มีมาน้อยเพียงใด ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะสามารถนำไปเผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจนำไปเป็นข้อมูลในการพิจารณาหาทางเสริมสร้างการบริหารของผู้บริหาร และการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระบบงานของโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น และจะทำให้เกิดระบบบริหารของผู้บริหาร และการปฏิบัติของครูที่ดีต่อไป

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี จำแนกตามอายุ คุณวุฒิทางการศึกษา บทบาทหน้าที่อาชีพ และสำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษาสระบุรี

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครู ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการพิจารณาหาทางเสริมสร้างการบริหารของผู้บริหาร และการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระบบงานของโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น และจะทำให้เกิดระบบบริหารของผู้บริหาร การปฏิบัติของครูที่ดีดังต่อไปนี้ เป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครูอย่างพอเพียง เป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ และเป็นข้อมูลรายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระบุรี ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารในสถานศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาค้นคว้าไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ปีการศึกษา 2551 จำนวน 465 คน 3,632 คน และ 84,361 คน ตามลำดับ รวม 88,458 คน จากจำนวนโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี 312 แห่ง (กลุ่มงานสารสนเทศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี, 2551, มิถุนายน, 10)

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (finite populations) สูตรที่ใช้ในการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจึงใช้สูตรยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 หรือมีความคลาดเคลื่อน 0.05 ในการคำนวณหาขนาดของตัวอย่างได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 399 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ภูมิหลังของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียน จำแนกเป็น

1. อายุ

- 1) ต่ำกว่า 36 ปี
- 2) 36 – 40 ปี
- 3) มากกว่า 40 ปี

2. คุณวุฒิทางการศึกษา

- 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี
- 2) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- 3) สูงกว่าปริญญาตรี

3. บทบาทหน้าที่

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) ครู
- 3) ผู้ปกครอง

4. อาชีพผู้ปกครองของนักเรียน

- 1) รับจ้าง
- 2) อาชีพอื่น

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

- 1) สระบุรี เขต 1
- 2) สระบุรี เขต 2

2.2 ตัวแปรตาม

3.2.1 การปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ

1. ความพอประมาณ
2. ความมีเหตุผล
3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายและขอบเขตของคำที่ใช้ดังต่อไปนี้

1. การปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยการพัฒนาอย่างเป็นขั้นบันได ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ดังนี้

1.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี โดยเฉพาะในการอุปโภคบริโภคปัจจัยต่างๆ ในการดำรงชีพ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ พอเหมาะกับความต้องการของร่างกาย ขององค์กร ที่เรียกว่า กินเป็น ใช้นเป็น อย่างประหยัด มัธยัสถ์ ใช้จ่ายอย่างเหมาะสม ประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

ความพอประมาณมีความสำคัญในเรื่องของการพิจารณาอย่างรอบคอบ ไม่โลภ มีความพอดีในการดำรงชีพ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น พอเหมาะกับความต้องการของร่างกาย ขององค์กร เน้นที่พอมีพอกิน ไม่มีหนี้สิน ประหยัด มัธยัสถ์ ใช้จ่ายอย่างเหมาะสม แบ่งปันร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี และต้องมีความรอบรู้ข้อสัจยสุจริตทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

1.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ ไม่ย่อท้อ ไร้อคติ คำนึงถึงเหตุและปัจจัยแวดล้อมทั้งหมด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องดีงาม เกิดประสิทธิผล เกิดประโยชน์ และความสุข โดยปราศจากการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

ความมีเหตุผลมีความสำคัญเกี่ยวกับการกระทำของตนเองเป็นสำคัญ จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ สิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันที่ความคิดและความต้องการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ก็คือการยึดเหตุผลและความถูกต้อง ปรับความคิด ความต้องการจากสิ่งที่เป็นคุณค่าเทียม ให้กลับไปสู่การยอมรับนับถือคุณค่าแท้ตามธรรมชาติเดิม เพื่อให้เกิดความดีงามและสังคมจะได้ดีขึ้น

1.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การรวมองค์ประกอบย่อยต่างๆ เข้าด้วยกัน การจัดการกระบวนการดำเนินงานต่างๆ อย่างบูรณาการจนเกิดเป็นระบบภูมิคุ้มกันที่สามารถป้องกันผลกระทบจากภายนอกในหลายด้าน เช่น ด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

ความสำคัญของการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น มีหลักในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียงมีพอกิน ให้มีเกียรติยืนด้วยตนเอง ใช้จ่ายภายในกำลังของตัว มีภูมิคุ้มกันด้วยการไม่สร้างหนี้ โดยเฉพาะหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ การดำเนินงานเพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปโดยไม่เกิดความเสียหายจนถึงขั้นที่อยู่ไม่ได้

2. การปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของครู หมายถึง แนวทางการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครู ดังนี้

หลักความพอประมาณ คือ การปฏิบัติตนและปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีวินัย ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงาน แต่งกายสะอาดเรียบร้อยสุภาพเหมาะสม กับกาลเทศะและโอกาส ปฏิบัติตนตามมารยาททางสังคม ตามหลักธรรม ประเพณีของศาสนาที่ตนนับถือ กฎหมาย กฎเกณฑ์ทางสังคม เป็นผู้มีความรอบคอบ ปกป้อง ส่งเสริมและสงเคราะห์เพื่อนร่วมวิชาชีพครู รักษาและพัฒนาสาธารณสมบัติ วัฒนธรรมไทย ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติตนในทางสายกลาง คือ ทำตัวให้พอดี กับฐานะความเป็นอยู่ มีรับผิดชอบต่องานและครอบครัวให้อยู่รอด ไม่สร้างปัญหาให้ผู้อื่น ยึดหลักประหยัด มีความรู้เกี่ยวกับระบบบริหาร ระเบียบกฎหมายการศึกษา ปฏิบัติตามปรัชญาและแผนการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักความมีเหตุผล คือ ปฏิบัติหลีกเลี่ยงจากอบายมุข รักษาสิทธิประโยชน์และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น รับฟังการวิพากษ์วิจารณ์และการประเมินอย่างมีเหตุผล จัดการเศรษฐกิจส่วนตัวและครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ และมีวินัยทางการเงิน บริหารจัดการเศรษฐกิจส่วนตัวและในครอบครัวได้อย่างเหมาะสมมีเหตุผล มองธรรมชาติชีวิตและสังคมอย่างรอบคอบและรอบด้าน ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด ระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษา ยอมรับผลจากการกระทำของตนเองในการปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการตัดสินใจและการกระทำทั้งผลดีและผลเสีย และสามารถอธิบายเหตุผลของการกระทำนั้นได้

การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือ ดูแลและพัฒนาสุขภาพกาย สุขภาพจิตเป็นปกตินิสัย มีการวางแผนการออมเงินไว้ใช้อย่างในคราวที่จำเป็น เชื้อมั่นและภูมิใจในตนเองและวงศ์ตระกูล ปฏิบัติต่อบุคคลอื่นด้วยอัธยาศัยไมตรี ควบคุมอารมณ์และตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้ ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ร่วมกิจกรรมทางสังคมกับชุมชนตามความเหมาะสมในฐานะสมาชิกของสังคมได้ทุกสถานะและโอกาส มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เอื้อเฟื้อและมีน้ำใจต่อบุคคลทั่วไป ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องของตนเองและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ให้เป็นที่ยอมรับในสถานศึกษาและสังคม มีการส่งเสริมสนับสนุน วางแผน หรือเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาวิชาชีพให้ก้าวหน้า และพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งสร้างและใช้เครือข่ายทางวิชาการในการจัดการเรียนรู้

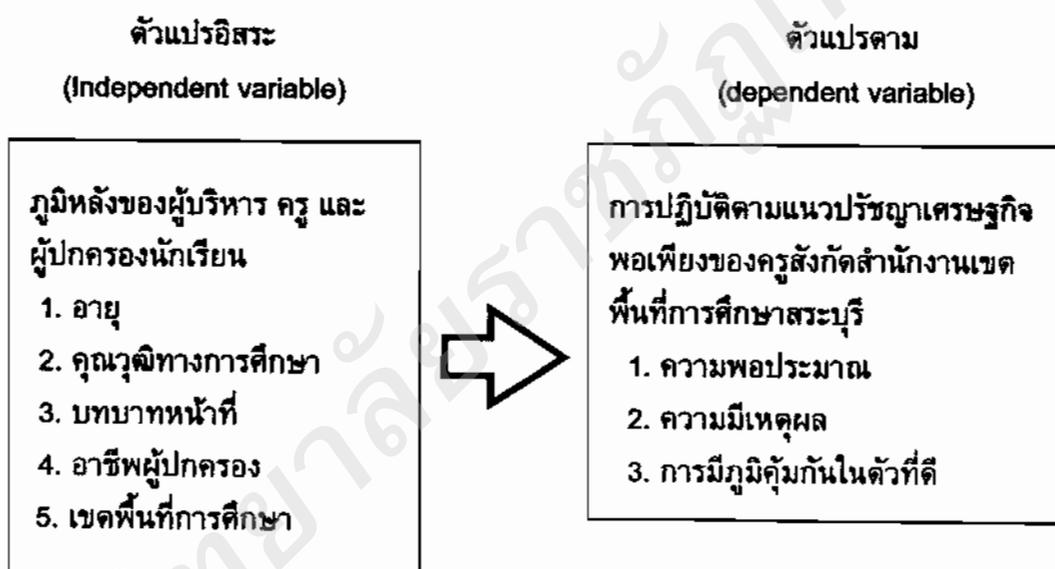
3. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ข้าราชการครูที่ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี และหมายรวมถึงผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาด้วย

4. ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี

5. ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง บิดา มารดาหรือผู้ที่มีอุปการะ ช่วยเหลือนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครู กับทัศนะของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียน ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว(สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระเบียบ, 2544, หน้า 32) จึงได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

การปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี มีความแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตาม อายุ คุณวุฒิทางการศึกษา บทบาทหน้าที่ อาชีพ และสำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษาสระบุรี